

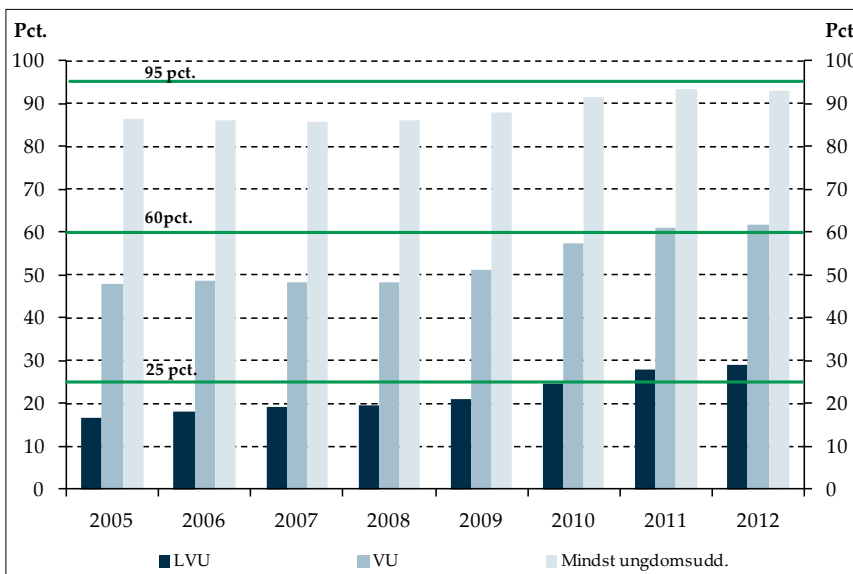
2030: Mangel på faglærte, men for mange med lange uddannelser

De seneste år er de unge strømmet til gymnasier og videregående uddannelser, mens de erhvervsfaglige uddannelser har været mindre efterspurgt. Vendes denne udvikling ikke, vil det give sig udslag i ubalancer på arbejdsmarkedet. En analyse viser, at der i 2030 vil være mangel på faglært arbejdskraft og overskud af personer med en lang videregående uddannelse, hvis vi ikke gør noget. Der er brug for rettidig omhu i uddannelsespolitikken, så ubalancer kan forebygges i tide.

Mål for videregående uddannelser er mere end opfyldt

De seneste års kraftige optag på de videregående uddannelser betyder, at 60-procents- og 25-procentsmålsætningen¹ allerede er opfyldt. Men det samme gør sig ikke gældende for målet om, at 95 pct. af en ungdomsårgang mindst skal opnå en ungdomsuddannelse. Af de unge, der forlod 9. klasse i 2012, har knap 93 pct. udsigt til at opnå mindst en ungdomsuddannelse ifølge Undervisningsministeriets Profilmodel², jf. figur 8.1.

Figur 8.1. 95-procentsmålsætningen er udfordringen

Anm.: VU og LVU dækker personer med en videregående henholdsvis lang videregående uddannelse. Beregningen viser en ungdomsårgangs ventede uddannelsesmønster 25 år efter folkeskolen.

Kilde: Undervisningsministeriets Profilmodel.

¹ Mål for andelen af en ungdomsårgang med en videregående uddannelse henholdsvis andelen af en ungdomsårgang med en lang videregående uddannelse.

² Profilmodellen beregner det fremtidige uddannelsesmønster for en given årgang ud fra de seneste års observerede adfærd (overgangssandsynligheder i uddannelsessystemet).

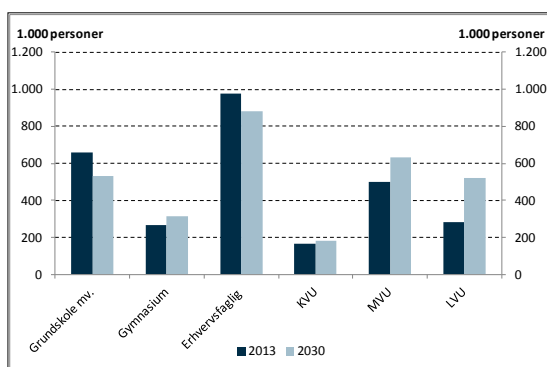
Arbejdsstyrke og beskæftigelse

En fremskrivning³ af arbejdsstyrken baseret på befolkningens seneste uddannelsesadfærd viser, at bevægelsen i retning af en stadig mere uddannet arbejdsstyrke vil fortsætte hen imod 2030.

I 2030 er der udsigt til 385.000 flere med en videregående uddannelse. Det gælder især personer med **lange** videregående uddannelser. Holder søgningen til universiteter og højere læreanstalter sig på de seneste års høje niveau vil der være ca. 240.000 flere akademikere på arbejdsmarkedet i 2030.

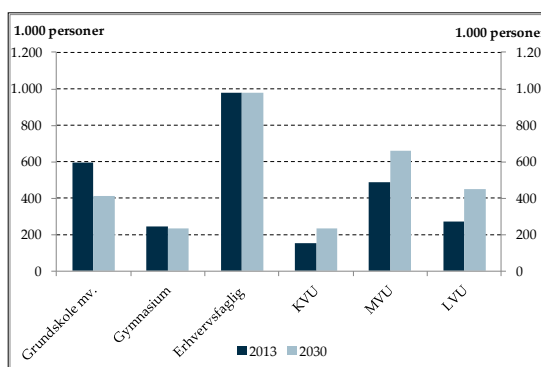
Til gengæld falder antallet af ufaglærte og faglærte i arbejdsstyrken. Gruppen af personer med grundskole⁴, som højest fuldførte uddannelse ventes at falde med knapt 130.000 personer fra 2013 til 2030, mens der bliver godt 90.000 færre faglærte. Faglærte vil stadig udgøre den største gruppe i 2030, men andelen vil være reduceret til 29 pct. fra 34 pct. i 2013, *jf. figur 8.2a*.

Figur 8.2a. Arbejdsstyrke

Anm.: KVIU, MVU og LUV står for henholdsvis kort, mellemlang og lang videregående uddannelse.
Kilde: AE på baggrund af DREAM

Figur 8.2b. Beskæftigelse

Anm.: Fremskrivningen af den samlede beskæftigelse svarer til Regeringens konvergensprogram 2014.
Kilde: AE

I 2030 ventes arbejdsgiverne at efterspørge langt færre ufaglærte, mens beskæftigelsen af faglærte forventes at ligge nogenlunde på samme niveau som i 2013. Omvendt er der udsigt til en stigning i beskæftigelsen af personer med en videregående uddannelse, især for så vidt angår personer med lange videregående uddannede *jf. figur 8.2b*.

Udsigt til ubalancer

Ændringerne i efterspørgslen efter de forskellige uddannelser matcher dog ikke fuldstændig ændringerne i arbejdsstyrken fordelt på uddannelse.

Beskæftigelsen af de helt kortuddannede ventes at falde mere end de kort uddannede i arbejdsstyrken. Derfor forventes et overskud på 85.000 personer med grundskole som højest fuldført uddannelse i 2030.

Der er også udsigt til for mange akademikere. For selv om beskæftigelsen af akademikere må forventes at gå meget frem, har arbejdsgiverne næppe brug for alle de kandidater, der afslutter

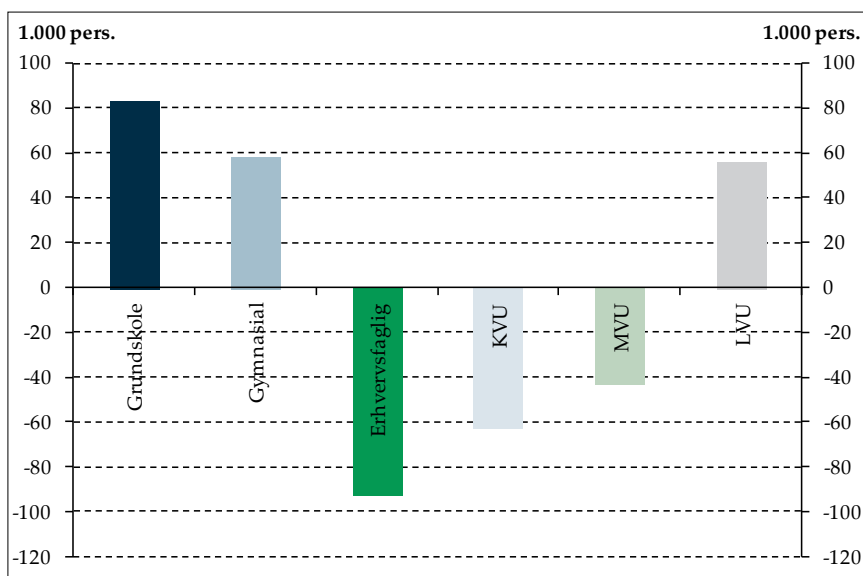
³ Fremskrivningen af uddannelsesfordelingen tager udgangspunkt i DREAM-gruppens seneste uddannelsesfremskrivning, der er baseret på data til og med 2013 og med indarbejdelse af trendudvikling i uddannelsesmønstre mv.

⁴ Inkluderer også personer med ukendt uddannelse.

deres uddannelse de kommende år. Der forventes et overskud af akademisk arbejdskraft på 55.000 personer i 2030.

Omvendt må der påregnes at blive kraftig mangel på faglært arbejdskraft frem mod 2030. Selvom beskæftigelsen af faglærte ser ud til at holde sig nogenlunde uændret, ventes den kraftige tilbagegang blandt faglærte i arbejdsstyrken at give en mangelsituation. Samlet ventes der at mangle godt 90.000 erhvervsfagligt uddannede i 2030 *jf. figur 8.3.*

Figur 8.3. Udsigt til mismatch i uddannelse i 2030

Anm.: Se anm. til figur 8.3.

Kilde: AE.

Grundlaget for beregningen er, at de uddannelsesmønstre, man kan observere i dag og den historiske trend mod højere krav til de beskæftigedes uddannelsesniveau, fortsætter frem til 2030.

Imødegåelse af de fremtidige ubalancer

Såfremt de ovenstående ubalancer ikke imødegås gennem uddannelse og opkvalificering af unge og voksne, vil de få en række negative konsekvenser for samfundet og de enkelte.

For det første kan ubalancerne føre til arbejdsløshed på de områder, hvor der er overskudsudbud. Ufaglærte og personer med lange videregående uddannelser kan således blive ramt af stigende arbejdsløshed set i forhold til en situation uden ubalancer. Omvendt kan mangel på faglærte og personer med korte og mellemlange uddannelser give sig udslag i øget import af udenlandsk arbejdskraft med netop de kompetencer.

For det andet vil ubalancerne kunne sætte sig spor i de relative lønninger. Overskudsudbuddet af ufaglærte vil således lægge et nedadgående pres på lønningerne i den lave ende af lønskalaen. Det samme kan forventes at gøre sig gældende i den øvre ende af skalaen som følge af de relativt mange personer med lange videregående uddannelser. Omvendt vil lønningerne for faglærte samt personer med korte og mellemlange personer blive presset i vejret.

For det tredje kan ubalancerne føre til fortrængning. Personer med lange videregående uddannelser, der ikke kan finde beskæftigelse indenfor deres fagområde, vil sandsynligvis være

nødt til at søge nedad i kompetence-hierarkiet og dermed fortrænge personer med andre uddannelser. Det vil eksportere ubalancerne til andre faggrupper. Både samfundet og de berørte individer vil lide et tab i denne situation.

Fremtidige ubalancer på arbejdsmarkedet må derfor imødegås gennem uddannelses- og beskæftigelsespolitikken. Overinvesteringer i lange videregående uddannelser skal undgås. Det er både dyrt for samfundet og urimeligt over de unge, der tager lange uddannelser, som ikke kan bruges. Også ufaglærte kan blive tabere, når konkurrencen om deres job bliver større, fordi de "fejluddannede" søger nedad i job-hierarkiet.

Metode bag fremskrivning af mismatch i uddannelse

AE har udført mismatch-analysen frem til 2030 på opdrag fra LO.

Arbejdsstyrken fordelt på uddannelse

Fremskrivningen svarer til DREAM's uddannelsesfremskrivning. Denne bygger på DREAM's befolkningsfremskrivning samt den observerede uddannelsesadfærd. De enkelte individers uddannelsesvalg afgøres år for år på baggrund af en række overgangssandsynligheder, der er konstrueret på baggrund af de seneste års observerede uddannelsesadfærd i Danmark, jf. Danmarks Statistiks registerdata. Overgangssandsynlighederne afhænger af det enkelte individs demografiske egenskaber og aktuelle uddannelsesstatus.

Beskæftigelsen fordelt på uddannelse

Udviklingen i beskæftigelsen på brancheniveau følger *Konvergensprogram Danmark 2014*, hvor beskæftigelsen er fremskrevet indenfor hver af ADAM-modellens 12 brancher. ADAM-modellen opdeler ikke beskæftigelsen på uddannelseskategorier, og uddannelsessammensætningen er derfor efterfølgende fremskrevet i to trin.

Først estimeres trend i sammensætningen på i alt 36 respektive undergrupperinger af ADAM-brancherne. Derefter estimeres trends i uddannelsessammensætningen på fem uddannelsesgrupper indenfor hver af de 36 underbrancher.

Trend-estimationerne er baseret på registerdata fra perioden 1998-2012.

Mismatch i uddannelse

Ubalancen i et givet uddannelsesniveau viser forskellen mellem antallet af personer med dette uddannelsesniveau i arbejdsstyrken og antallet af personer i beskæftigelsen og i arbejdsløsheden med dette uddannelsesniveau. Ubalancen er opgjort i forhold til 2013, hvor ubalancen pr. definition er sat lig nul.

Den anvendte metode er forskellig fra AE's tidligere mismatch-analyser, ved at beskæftigelsen er bundet til en ADAM-fremskrivning på brancheniveau i stedet for at blive udviklet på baggrund af en trendudvikling i branchefordelingen. Der er visse metodiske forskelle i opgørelsen af arbejdsstyrke og beskæftigelse i henholdsvis DREAM og ADAM, hvilket der er korrigeret for i analysen.

Yderligere oplysninger og kommentarer

Per Påskesen

Uddannelseschef, Dansk Metal
pps@danskmetal.dk | 21 27 59 09

Kasper Hyllested

Pressechef, Dansk Metal
hyllested@danskmetal.dk | 22 99 33 49